

ALBANIAKO ALPEAK

Montenegro, Kosovo eta Albaniaren arteko mugan hedatzen diren gailurrek Prokletije mendigunea eratzen dute. Dinarlar Alpeak deituriko mendikatean daude kokatuta eta Balkanak alde batetik bestera zeharkatzen dituzte. Albanian, aipaturiko terminoak baztertu egin dituzte eta Albaniako Alpeak izena lehenetsi dute, herrialdearen iparraldean altxatzen diren tontorrak izendatzeko.

TESTU ETA ARGAZKIAK

Paulo Alberdi Solozue
(1988, Bilbo)

Historialaria formazioz, irakurlea ofizioz eta mendizalea afizioz.

Qafa a Valbona. Ibilbidearen punturik garaienean

Albania urte luzez egon da inguruko herrialdeekin harreman handirik izan gabe. Gorabehera politikoak tarteko, ia erabat isolaturik eman zuen XX. mendea: lehen-dabizi, atomandarren kontrolpetik askat-

zeko borroka; jarraian, mundu gerra bietan jasandako inbasioak; horien ondoren, mugen itxiera Enver Hoxharen agintaldian; eta, azkenik, mendearen hondarrean Balkanetan piztu ziren gatazka armatuak.

Hurbileko historia hori erreparatuz, ez da harritzekoa denbora luzean bisitari askorik hurbildu ez izana.

Egun, berri, modan dagoen herrialdea da. Duela pare bat hamarkada hasi ziren

turistak gerturatzeko, eta orduetik etengabe hazi da bisitarien kopurua. Horretan lagungarri du oraindik ere merkea dela inguruan dituen Greziaren eta Kroaziaren aldean, eta zer esanik ez Itsaso Adriatikoaren beste aldean dagoen Italiarekin konparatuz.

Shqipëria (horrela deitzen diote Albaniari bertako hizkuntzan), turista gehienek hondartzak izaten dituzte jomuga, batez ere, hegoaldekoak: Ksamí, Sarande, Himare eta abar. Herrialdeak, dena den, badu leku erakargarriak iparraldean ere. Hantxe kokatzen dira inguru eta mendietako zagu-nenak, Albaniako Alpeak deiturikoak. Guk haraxe egin genuen bisita, Valbona eta Theth arteko ibilbidea egiteko asmoz.

Bi herriak elkarren ondoko bi bailaratan kokatuta daude -Montenegro eta Kosovorekin mugan-, baina autoz ez dago haran batetik bestera joaterik. Mendiz igarotzea da aukera bakarra, motxila gainean hartuta. Horregatik komeni da bidaiari ondo antolatzea eta kontuan hartzea hiru egun egin behar direla oinez, soilik motxila alboan dugula. Zorionez, leku askotan maletak gordetzeko aukera eskaintzen dute mendiz egin beharreko tarte horretan.

Inguru haietan egun bat baino gehiago egon nahi izanez gero, aukera ederrak topa daitezke

Lehenengo egunean egin genuen zatia abentura txiki bat izan zen, ez baita erraza Tirana-tik Valbonara iristea. Distantzia handia ez den arren, hiriburutik urrundu ahala errepideen egoerak okerrera egiten du eta, bata dela eta bestea dela, ia egun osoa behar izan genuen: goizeko 3:15ean hartu genuen taxi abiapuntu genuen gasolina-zerbitzugaria hiltzeko; autobus goizeko 4:00etan irten zen handik, eta lau ordu behar izan zituen Koman lakurainoko bidea egiteko; bertan, 9:00etan, itsasontzia hartu genuen, eta bi ordu nabigatu ostean iritsi ginen Fierze herrira; amaitzeko, furgonetaz joan ginen Valbonaraino. Bazkaloratu aldera heldu ginen helmugara.

Koman eta Fierze artean itsasontzi zeharkatu genuen lakuari batzuek Albaniako fiordoak deitzen diote. Amildegi ikusgarriak

Bunkerak nahai aurkituko ditugu Albanian

dituen arren, Drin ibaiko eremua fiordoa dela esatea gehiagi izan daiteke; izan ere, ez dugu ahaztu behar paisaia artifiziala dela, gizakiak sortua, eta ez naturala. Energia hidroelektrikoa lortzeko asmoz eraikitako presak sortu zuen fiordoa 1988. urtean.

Valbona (993 m) mendigune batean dagoen herri txiki bat da. Gailur altuz inguratuta dago, eta eguraldia ere halakoa da: egun ez bero eginagatik, gauak benetan hotzak izaten dira. Merezki du inguru eta buntzeri eta ortuak ezagutzeko, baina go-goan izan behar da eguzkia goiz ezkutatzen dela mendien artean.

Inguru haietan egun bat baino gehiago egoteko modua izanez gero, aukera ederrak topatuko daitezke Thethera joan aurretik. Valbonatik abiatuta badira ibilbideak: Rosit (2524 m), Kolata (2550 m) eta Jezercë (2692 m) gailurrak, esaterako. Azken hori da Prokletije mendietako tontorrik garaiena, eta Albaniako bigarren altuena. Guztietan altuena, Korab mendia (2764 m), ez dago iparraldeko mugan, ekialdekoan baizik. Haren tontorak banatzen ditu Ipar Macedonia eta Albania, eta bi herrialdeetatik igo daitezke.

Guk bigarren egunean egin genuen Theth arteko mendi-ibilaldia. Bideak ez du aparteko zailtasun teknikorik, eta patxadaz hartuz gero, ez da bereziki sasoi-

ko egon behar 15 kilometroko eta 1000 metroko desnibela egiteko. Valbonako ostaluetan hamaiketakoak egiteko aukera eskaintzen dute. Gazta gazi-gazia, pepinoa eta tomatea dira hango ohiko jakiak. Horiek guztiak gosarian, bazkarian zein afarian dastatu daitezke.

Bidearen hasieran, asfaltozko errepidean ibili behar da, eta hori amaitzean, Rragami i Shales ibaiaren meandroi jarraitu behar da pare bat kilometro. Ibai-bideak 40 minutu inguru egin ondoren, Rragam auzunera (1440 m) helduko gara. Baseri estiloko etxe txiki osatuta dago, eta gurean bezala, bakoitzak bere ortua eta harrizko hesia du.

Rragam-en hasten da mendiko xenda, eta hura hasi bezain laster, desnibela. Pixkanaka altuera hartuz Valbona harana atzean ikusiko dugu, gero eta txikiagoa. Benetako desnibela, dena den, azken ostalua baino pixka bat lehenago hasten da. Simoni Kafe (1450 m) atsedenera iritsi aurrera ibilbidea gogortzen hasten da.

Handik aurrera, mendi karstiko itzelak baino ez ditugu ikusiko. Gunerik altuenean banatzen dira bi haranak. Qafa Valbona du izena tokiak (1795 m), eta harek eskaintzen du argazkia ateratzeko panoramika onena, bertigorik ez duenarentzat. Bertan bereizten dira Kukkes (Valbona) eta Shkodër (Theth) konderrak.

Nahi duenak, behearako bidea hartu beharrean, tontor garaia goak egin ditzake. Qafa a Valbona inguruko mendirik altuena Popllukes (2569 m) da, baina horrek oraindik ere desnibel handiagoa igotzea eskatzen du, eta ez dago edozein mendizalaren esku. Ondo prestaturik egon behar da gora ekiteko.

Jaitserako bidea berriki markatuta dago seinale zuri-gorrit, eta azkar egiten da beherantz. Eguna luzatu nahi izanez gero, bada bidean borda bat, Krojnat Kafë (1490 m) izenekoa, jatekoaz, edatekoaz eta ikuspegi-egiaz gozatzeko. Ez dago motorrik presaka aritzeko, nonahi aurkitu baitaiteke ostatua.

Albaniara joatea nahi izanez gero, orain garai ona izan daiteke, aldaketa handiak bizitzen ari da, eta azkar ari da garatzen

Theth (820 m) sasoi batean Valbona bezalako herria izan zen arren, egun askoz garatuago dago. Munduko txoko horretan mendiko turismoa dute ogibide nagusi, eta bistakoa da asmatu dutela bisitariei etekina ateratzen. Badira bi leku bisitatu beharrekoak: XIX. mende amaierako eliza eta Nikoll Koçeku dorrea. Azken horren ematen du lekuko historiaren berri. Albaniara iparraidean, mende luzez Kanun kodea izan da nagusi: norbaitek beste bizilagun bat hilez gero, biktimaren familiak eskubidea (eta betebeharra) zuen mendekua hartzeko. Mendekuari iskin egiteko aukera bakarra dorrean giltzapetzea zen. Bertan, hiltzaileen familiakoak babestuta egon

ohi ziren, Kanun-ak agintzen baitzuen dorrean zeudenek kontra ez zegoela mendekua hartzerik, baina, horren truke, giltzapetuak ezin ziren kanpora irten.

Bizi osorako kartzelaldi boluntarioa zen, nolabait. Ismail Kadarë idazle albaniarrak ezin hobeto kontatzen du Abril quibrado liburuan (1980). Egun, mendekuek ezkutuak jarraitzen dute, eta Lulash Keçi direlako isolamendu dorreak iraganeko kontu eta museo etnografiko bilakatu dira.

Thethetik abiatuta beste ibilbide batzuk egin daitezke. Tipikoena haren ondoko Nderflysaj auzunera joatea da, eta handik Syri i Kalter izenekoa tokiraino (Blue Eye

ingelesez). Kolore urdin-berdexka harrigarria duten lakuak eta ur-jauzia batzen dira han. Joan-etorria egiteko 6 ordu inguru behar dira (20 kilometroko distantzia, 1000 metroko desnubela), eta furgonetaz hurbiltzeko aukera dago. Beste aukera bat, denboraz justuago ibiliz gero, Gjeçaj ur-jauzira joatea da.

Gu, hirugarren egunean, Thethetik Shkodërera joan ginen, Albaniara iparraideko hiririk handienara. Errepidea konpontzen ari ziren, eta ziurrenik laster egongo da prest. Izan ere, herrialdea aldaketa handiak bizitzen ari da, eta azkar ari da garatzen, esaterako, Thethera doan errepidea eta Tirana hiriburua. Beste adibide bat, Enver Hoxhak eraikiarazitako bunkerren ondoko eraikin berriak dira.

Albaniara joatekoak bazarete, orain garai ona izan daiteke, herrialdea guztiz garatu eta Greziak zere Kroaziak duten garapen-maila izan baino lehen. Ezin ukatu haien norabide berdina hartu duela, urte luzez isolaturik egon ostean. Oraindik ere, dena den, iraganeko izaera mantentzen du, eta kontrastez heteriko lekua da: nonahi daude erdizka eraikitako etxeak, auto modernoak ondoan jendea astoz ibiltzen da eta musulmanak izan arren garagardoa edaten dute. Xarma bitxia du Albaniak.

Theth herriko eliza

